

Akademien för hälsa och arbetsliv
Avdelningen för vårdvetenskap

**Riktlinjer för examensarbete i huvudområdet omvårdnad
kandidat- och magisternivå**

Reviderad 2023-03-13

Innehåll

1. Allmänt	1
1.1 Huvudområdet omvårdnad	2
1.2 Former av examensarbete	2
1.3 Teoretisk referensram	2
1.4. Språk och form	3
1.4.1 Rubriksättning	3
1.5 Fusk, förfalskning och plagiering	3
1.5.1 Fusk.....	3
1.5.2 Förfalskning	3
1.5.3 Plagiering	4
1.6Handledning vid projektplan och examensarbete	4
1.7 E-publicering av examensarbeten	4
2. Innehåll i projektplan på kandidat- och magisternivå.....	5
2.1 Titel och titelsida	5
2.2 Introduktion.....	5
2.2.1 Problemformulering	5
2.2.2 Syfte och frågeställningar	5
2.3 Metod	6
2.3.1 Litteraturstudier	6
2.3.2 Empiriska studier	9
2.4 Examensarbetets/projektets betydelse	10
2.5 Tidplan	10
2.6 Referenser	10
3. Innehåll i examensarbetet.....	11
3.1 Titelblad.....	11
3.2 Sammanfattning och abstract samt nyckelord och keywords	11
3.3 Innehållsförteckning.....	11
3.4 Introduktion.....	11
3.5 Metod	12
3.6 Resultat.....	12
3.6.1 Litteraturstudier	12
3.6.2 Empiriska studier	13

3.7 Diskussion.....	13
3.8 Bilagor.....	14
4. Råd och anvisningar vid opponering av projektplan och examensarbete	14
4.1. Tillvägagångssättet vid seminariet	14
4.1.1. Respondenten/respondenterna rättar.....	14
4.1.2. Opponenten/opponenterna sammanfattar	14
4.1.3. Respondenten/respondenterna korrigerar och eller kompletterar	15
4.1.4. Opponenten/opponenterna ger synpunkter och leder dialogen	15
4.1.5. Några allmänna kommentarer	15
4.1.6. Granskningsmall för examensarbeten på kandidat- och magisternivå.....	16
5. Titelblad.....	17

1. Allmänt

Inom ramen för kandidat- och magisterexamen utför studenter inom sjuksköterskeprogrammen ett självständigt examensarbete omfattande 15 högskolepoäng (hp) inom huvudområdet omvårdnad. Examensarbetet ska generera någon form av ny kunskap, presentera känd kunskap i ett nytt sammanhang eller visa nya tillämpningar av känd kunskap. I examensarbetet ingår att planera samt genomföra en studie som redovisas i rapportform enligt anvisningar, se avsnitt 3. Vidare ingår ett opponent- och respondentskap som innebär att både det egna och andra studenters examensarbeten kritiskt granskas samt diskuteras vid ett slutseminarium/examinationsseminarium (avanceradnivå), se avsnitt 4.

Enligt högskolelagen och högskoleförordningen (SFS 1992:1434 1 kap 8 §, SFS 1993:100) ska studenter tillägna sig ett vetenskapligt förhållningssätt vilket innefattar att visa förmåga till att: självständigt kritiskt bedöma, lösa problem, följa kunskapsutvecklingen och kunskapsutbyte på vetenskaplig nivå samt kunna diskutera detta. Examensarbetet ska visa studenters fördjupade kunskaper inom huvudområdet och bedömas i relation till den enskildes insats. Eftersom examensarbetet oftast skrivs i par, där båda studenterna tar lika stort ansvar, ska det vid slutseminariet dokumenteras genom signering av dokumentet ”Signering för självständighet i examensarbete”. I Tabell 1 anges kraven på examensarbete för kandidat- och magisternivå. Hädanefter anges *kursiverad text för magisternivå*

Tabell 1. Kravnivåer avseende antal studenter/examensarbete, examensarbetets omfång och disposition, antal vetenskapliga artiklar, bearbetning och analys av data.

Examensarbetets nivå	Antal studenter /examens arbete	Examensarbetets omfång (exkl. referenser och bilagor)	Examensarbetets disposition	Antal vetenskapliga artiklar	Kravnivå litteraturstudie	Kravnivå kvalitativ analys	Kravnivå statistik
Kandidatnivå 15hp	2	15-20 sidor (Max 25)	IMRaD I Introduktion/ Bakgrund* M Metod* R Resultat D Diskussion * I och M tillsammans 50% av arbetet	Ca 20-25	Analys och sammanställning av resultat	Beskrivande innehållsanalys	Beskrivande statistik ev. statistiska analyser
Magisternivå 15hp	1 - 2	20 - 25 sidor (Max 30)	IMRaD I Introduktion/ Bakgrund* M Metod* R Resultat D Diskussion * I och M tillsammans 50% av arbetet	Ca 30 - 35	Systematisk ansats, syntes, värdering	Valfri kvalitativ analys metod	Analytisk statistik

1.1 Huvudområdet omvårdnad

Huvudområdet för sjuksköterskeprogrammen är omvårdnad. Omvårdnad har som mål att främja hälsa och välbefinnande genom att stärka och stödja människors hälsoprocesser. Valt problemområde för examensarbetet ska vara relevant för huvudområdet och kommande yrkesfunktion. Oavsett nivå ska problemområdet utgå från huvudområdet och dess kärninnehåll: människa, hälsa, miljö och vårdande som vid Högskolan i Gävle beskrivs på följande sätt:

Varje människa är en unik, erfارande person med olika upplevelser av lidande, tillfredsställelse och behov. Utgångspunkten för resonemanget är en helhetssyn på människan och hennes livsvärld, både den inre och yttre, där upplevelsen av hälsa, smärta och oro mm. är central. Begreppet *människa* inkluderar såväl patient, närstående som vårdare (inklusive student). Upplevelsen av hälsa är unik och påverkar välbefinnandet. *Hälsa* är ett tillstånd som rör hela människan och kan beskrivas som en känsla av inre balans, meningsfulla relationer och en känsla av sammanhang till livet i stort. Ohälsa rymmer en potential för ökad självkänedom och en möjlighet till att omvärdera livsmål. *Miljön* ska utformas så att den främjar hälsoprocesser och tar hänsyn till personens olika behov. Vårdmiljön är där personen befinner sig och där närstående och familj bör få en framträdande roll i samverkan med vårdare. *Vårdande* förekommer i människans hela livscykel, från födelse till död och inkluderar både förhållningssätt, sak- och relationsaspekt. I vårdandet skapas relationer och möten som karakteriseras av öppenhet, dialog, trygghet och delaktighet. I omvårdnadsarbetet ska personens resurser tillvaratas och hänsyn tas till hur livsstilsfaktorer kan påverka människors välbefinnande och dess relation till hälsa och ohälsa. Vårdande innebär vidare vårdarens behov av stöd och handledning för utvecklandet av personlig- och etisk kompetens.

1.2 Former av examensarbete

Ett examensarbete kan genomföras i form av en litteraturstudie, en empirisk studie med kvantitativ eller kvalitativ ansats eller som begreppsanalys.

För kandidatexamen är huvudformen för examensarbetet litteraturstudie som innebär att materialet som analyseras företrädesvis består av vetenskapliga artiklar dvs. resultat från publicerade vetenskapliga empiriska studier. Studenten/studenterna har i vissa fall möjlighet att genomföra empiriska studier 1) genom att delta i befintliga forskningsprojekt som bedrivs inom avdelningen vårdvetenskap 2) genom externt uppdrag från vårdverksamheter eller 3) genom att med en egen frågeställning vända sig till patient- och närståendeföreningar för att samla in data.

För magisterexamen är huvudformen för examensarbete i första hand empiriska studier. I empiriska studier med kvantitativ ansats utgörs datainsamlingen av någon form av mätning som till exempel svar på enkätfrågor som analyseras med beskrivande och analytisk statistik. Används enkät som datainsamlingsmetod ska standardiserade enkäter användas dvs. testade avseende reliabilitet och validitet. I empiriska studier med kvalitativ ansats utgörs data av texter av olika slag såsom transkriberade intervjuer, dagböcker eller observationer.

1.3 Teoretisk referensram

En teoretisk referensram används för att göra en teoretisk eller begreppsmässig koppling till huvudområdet omvårdnad. Den teoretiska referensramen kan utgöras av modeller, teorier eller för ämnet omvårdnad centrala begrepp. Valet av modell, teori och/eller begrepp (t.ex.

personcentrerad vård eller något/några av de bärande begreppen inom omvårdnad) avgörs av vad examensarbetet handlar om. I examensarbetet används teoretisk referensram för att; motivera och inspirera till formulering av syfte/frågeställningar, *göra antaganden om datamaterialet (hypoteser)*, förklara begrepp, analysera, strukturera och lyfta resultatet för att få en vidare förståelse i resultatdiskussionen.

1.4. Språk och form

Examensarbetet skrivs på svenska eller engelska. Vägledande för språk och form är Språkrådets "Svenska skrivregler". Språkbehandlingen i arbetet ska vara korrekt, stram och logisk. Stavfel, syftningsfel eller meningsbyggnadsfel samt slang, dialektala och värderande uttryck undviks. Diskriminerande språkbruk är enligt lag förbjudet. Examensarbetet skrivs huvudsakligen i imperfekt, antingen kan meningens första verb skrivas i imperfekt och övriga verb i presens, t.ex. "Huvudresultatet visade att kvinnor skattar sig ha en sämre livskvalitet jämfört med män." Ett alternativ är att alla meningens verb skrivs i imperfekt, "Huvudresultatet visade att kvinnorna skattade...". Syftet ska alltid skrivas med första verbet i imperfekt och återstående verb i presens. "Syftet med studien var att beskriva hur personer med diabetes upplever att...". Vedertagen kunskap skrivs i presens, tex. "Vetenskap är inte samma sak som kunskap eftersom begreppet "kunskap" kan betyda olika saker medan vetenskap är resultatet av ett arbetssätt...". Personliga pronomen som "jag" och "vi" används sparsamt. Ett sätt att undvika personliga pronomen är att använda passiv form. Examensarbetet skrivs i löpande text i Times New Roman, storlek 12 med 1,5 radavstånd. För studenter som vill ha stöd i språkhantering och utveckla sitt akademiska skrivande finns vid Högskolans bibliotek en [skrivarverkstad](#).

1.4.1 Rubriksättning

Med rubriker tydliggörs examensarbetets inre organisation och struktur och de återfinns på olika nivåer i arbetet. Använd rubriknivåer som finns i ordbehandlingsprogram. En tydlig rubrikhierarki underlättar läsningen. Avsnitt med lika vikt ska återfinnas under rubriker på samma nivå.

1.5 Fusk, förfalskning och plagiering

1.5.1 Fusk

Att fuska är allvarligt och leder till disciplinåtgärder. Det är därför viktigt att känna till vilka regler som gäller samt att följa dessa. Fusk vid skrivande av examensarbete kan handla om att använda någon annans arbete utan att ange källa, dvs. att plagiera. Vidare kan fusk handla om otillåtet samarbete mellan studenter i samband med författande av examensarbetet. Att hjälpa någon annan att fuska ses också som fusk. Påföljden av fusk kan bli en varning eller en viss tids avstängning från studierna.

1.5.2 Förfalskning

Urkundsförfalskning innebär att skriva en annan persons namnteckning eller signatur. Inom utbildning kan det vara att skriva en annan students signatur eller namnteckning vid obligatoriska undervisningstillfällen. Ett annat exempel är att skriva handledares signatur som berör närvaro eller deltagande i olika moment. Inom Högskolan i Gävle bedöms förfalskning

som fusk. Enligt svensk lag 14 kap. 1 § brottsbalken (SFS 1962:700) är det ett brott med påföljden böter eller fängelsestraff.

1.5.3 Plagiering

Att plagiera innebär att med avsikt framställa andras texter och ord som sina egna. Tänk på att inte kopiera och klistra in text från andras arbeten eller från annan litteratur. Text från studentens/studenternas tidigare arbeten ska inte återanvändas i examensarbetet utan referens då det är självplagiat. Om samma formuleringar som i en tidigare uppgift används ska det markeras som citat, dvs. med citattecken, och referens. Inlämning av examensarbeten sker vid Högskolan i Gävle via plagiatskontrollsystemet, Ouriginal (Urkund). Systemet är integrerat i lärplattformen Canvas, för mer information om plagiatskontroll och Ouriginal, se [Plagiering](#).

1.5.3.1 Att referera och citera

I vetenskapliga texter och examensarbeten refereras och citeras ofta andras vetenskapliga arbeten. Detta görs genom att använda direkta citat samt korrekt referatteknik. Ett citat är ett **exakt ordagrant återgivande** av någon annans text och ett referat är **att sammanfatta innehållet** i någon annans text vilket innebär **en korrekt och objektiv beskrivning** av refererat material, omformulerat med **egna ord**. Referat används för att sammanfatta kunskapsläget samt underbygga argument i den vetenskapliga diskussionen För ytterligare information om referenssystem, se 2.6.

1.6Handledning vid projektplan och examensarbete

Handledning är en process där både handledare och studenter är aktiva under arbetets gång och där studenten/studenterna är huvudansvarig för att examensarbetet genomförs. Handledarens roll är att ge återkoppling på inlämnat material, vara rådgivare och vägledare i syfte att bidra till att utveckla studentens/studenternas vetenskapliga, kritiska och självständiga tänkande. Handledning av examensarbeten på kandidat- och magisternivå sker huvudsakligen i grupp. För att handledningstillfället ska bli meningsfullt ska studenten/studenterna skicka skriftligt material eller utkast till både handledaren och de andra studenterna i god tid före bokad handledningstid. Innan en färdigutformad projektplan och /eller examensarbete lämnas till bedömande lärare för examination bör handledaren ge klartecken till att arbetet kan examineras. Om studenten/studenterna trots handledarens rekommendation om att inte examineras vid ordinarie tillfälle ändå väljer att examineras är detta studentens/studenternas beslut och ansvar. Omfattningen av handledningen beskrivs närmare i respektive kurs studiehandledning.

1.7 E-publicering av examensarbeten

Studenten/studenterna ansvarar för att det godkända examensarbetet i dess slutgiltiga form läggs in i DIVA (Digitala vetenskapliga arkivet) via länk på bibliotekets hemsida, se [Registrera och publicera i DiVA](#). Detta ska göras först efter att bedömande lärare/handledare meddelat att arbetet är godkänt. Studenten/studenterna är ansvarig för att rätt, godkänd version av examensarbetet läggs ut och först när publicering skett i DIVA kan betyg registreras i Ladok av bedömande lärare.

2. Innehåll i projektplan på kandidat- och magisternivå

2.1 Titel och titelsida

I titeln ska framgå vilka och vad som ska studeras. Vidare ska framgå om det är en litteraturstudie eller en empirisk studie (kvantitativ/kvalitativ). Mallar för titelsida är desamma för projektplan och examensarbete, se [Mallar för titelsidor till uppsatser](#) under rubriken ”Titelsidemallar till examensarbeten”. Titelbladets utformning gällande typsnitt, teckenstorlek, benämning av nivå, ämnesområde, program och kurs, se bilaga 1. Observera att studenter som går ett sjuksköterskeprogram på kandidat- eller magisternivå markerar Grundnivå (yrkesexamen) respektive *Avancerad nivå (yrkesexamen)*. Studenter som har en yrkesexamen men går kurser för att ta en kandidat- eller magisterexamen markerar Grundnivå (Kandidatexamen) respektive *Avancerad nivå (Magisterexamen)*

2.2 Introduktion

En introduktion fokuserar forskningsproblemet och anledningen till valt problemområde. Problemområdet ska vara kopplat till aktuell forskning samt profession och styrkas med referenser. Introduktionen kan inledas med en kort ingress som anger vad examensarbetet handlar om samt innehålla något om varför problemområdet valts. I introduktionen ska tidigare forskning med de mest aktuella och centrala referenserna anges som visar kunskapsläget inom valt- eller närliggande område. Är området stort, försök att avgränsa med fokusering kring problemområdet. Därutöver ska något/några av omvårdnadens bärande begrepp; människa, hälsa, miljö och vårdande, utifrån valt område och teoretisk referensram, kort presenteras. Vid litteraturstudier var observant så inte syftet besvaras.

Introduktionen, exklusive problemformulering och syfte, ska omfatta högst 500-700 ord och inkludera minst 5 vetenskapliga artiklar. Introduktionen avslutas med problemformulering, syfte och frågeställningar.

2.2.1 Problemformulering

För att motivera valt problemområde ska problemformuleringen utgå från huvudområdet omvårdnad och från något/några av dess begrepp. Exempel på frågor som kan ställas för att summera forskningen som presenteras i introduktionen respektive fattas inom valt område är: Vad vet vi om problemområdet? Vilken kunskap saknas (kunskapslucka)? Vad kan ditt examensarbete bidra med och vem har nytta av studien? Tillsammans med den kliniska relevansen för vård och/eller samhälle motiveras arbetets betydelse för omvårdnad. I problemformuleringen ska inte information framkomma som inte tidigare redovisats i introduktionen. Därför bör inte referenser anges här.

2.2.2 Syfte och frågeställningar

Syftet som anges är det som examensarbetet avser svara på. Syftet ska utgå från ett forskningsproblem som är tillräckligt avgränsat för att motivera en mindre studie som ryms inom tiden examensarbetet ska utföras på. Frågeställningar utgör preciseringar av syftet och ska utformas tydligt eftersom de utgör en central del i examensarbetet. Vid empiriska studier med kvalitativ ansats och litteraturstudier kan syftet vara så tydligt att frågeställning/frågeställningar kan exkluderas.

2.3 Metod

Metoden i projektplanen ska ha en sådan detaljeringsgrad att bedömande lärare samt opponent/opponenterna har möjlighet att bedöma relevansen för syftet och eventuell frågeställning/frågeställningarna och därmed få en god uppfattning om examensarbetets genomförbarhet. Omfattningen av avsnittet bör vara ca 1,5-2 A4-sidor (exklusive databassökningar och flödesscheman). Gemensamt för avsnittet är att samtliga metodologiska val som gjorts ska styrkas av kurslitteratur.

2.3.1 Litteraturstudier

Litteraturstudiers metodavsnitt ska innefatta underrubrikerna;

- Design
- Sökstrategi
- Urvalskriterier
- Urvalsprocess och utfall av möjliga artiklar
- Dataanalys
- Forsknings- och forskarsetiska överväganden

För litteraturstudier på magisternivå kan rubriker i enlighet med t.ex. "PRISMA guidelines" [Prisma-statement](#) användas men ska då tydligt framgå.

2.3.1.1 Design

Litteraturstudier på kandidatnivå når i allmänhet inte upp till de krav som ställs på en systematisk litteraturstudie och benämns därför som "beskrivande litteraturstudie", med delar av metodologi som används vid systematiska litteraturstudier. *Litteraturstudier på magisternivå benämns "Litteraturstudie med systematiskt ansats".*

Innan sökning av artiklar påbörjas kan det vara bra att bryta ned syftet/frågeställningar i olika delar. Population, Intervention, Comparison, Outcome (PICO) och Population, Expourse, Outcome (PEO) är exempel på akronym som kan vara till hjälp att identifiera inklusions- och exklusionskriterier. PICO används främst för kvantitativa ansatser och PEO för både kvantitativa och kvalitativa ansatser. Använd gärna en tabell för att illustrera de olika delarna i PICO/PEO.

2.3.1.2 Sökstrategi

Avsnittet sökstrategi ska presentera databaser, sökord, sökordskombinationer och begränsningar som använts (limits aktiva val i databas). Om sökningen ger tillräckligt med träffar räcker det att söka i en databas. Systematiken är viktigare än antal databaser. För examensarbete inom omvårdnad rekommenderas databaserna PubMed och CINAHL. Beroende på ämnesområde och antal relevanta träffar kan kompletterande sökningar göras i andra databaser med specifika inriktningar, som t.ex. PsycINFO. Samsökningstjänster som Discovery ska inte användas.

Sökningen bör vara likadan i alla databaser (systematisk sökning) men ibland krävs att ämnesorden anpassas. Sökord identifieras genom syftet och de centrala begrepp som används inom valt område. Välj i första hand sökord som är indexerade enligt Medical Subject Headings (MeSH) för PubMed respektive Subject Headings för Cinahl. För tips om vilka

fritextord som kan används, se titel och abstract för artiklar som är relevanta inom valt problemområde. Sökningar i databaserna begränsas med hjälp av ”limits” för år och språk. Begränsningen ”Free fulltext” ska inte användas eftersom relevanta tillgängliga artiklar kan förloras. Ytterligare begränsningar diskuteras med handledare.

Börja med en ”bred” sökning för ett sökord/begrepp i taget, för att sedan smalna av sökningen genom sökordskombinationer med hjälp av booleanska söktermer som AND, OR och/eller NOT. Sökningen kan eventuellt kombineras med manuell sökning i vetenskapliga tidskrifters innehållsförteckningar och/eller i framsökta artiklars referenslistor. För att komma ihåg sökord, kombinationer och begränsningar som gjorts bör sökningarna dokumenteras. Lättast är att kopiera och klistra in sökhistoriken från databasen i ett dokument.

Både databassökningar och manuella sökningar ska redovisas tydligt i en tabell (se Tabell 2). Presentationen av databassökningarna ska ge en uppfattning om examensarbetets genomförbarhet, dvs. finns tillräckligt med vetenskapliga artiklar inom valt område för att kunna genomföra en litteraturstudie? Databassökningarna ska sammantaget leda fram till ett utfall av rimlig storlek, ca. 200 artiklar.

2.3.1.3 Urvalskriterier

I avsnittet anges kriterier för urval av artiklar. Endast empiriska vetenskapliga artiklar (primärkällor) ska användas och ett viktigt urvalskriterium för alla litteraturstudier är att möjliga artiklar ska vara relevanta för studiens syfte. Vid preliminär inkludering av artiklar som görs i samband med projektplanen, läses titel och abstract överskådligt för att antalet möjliga artiklar till examensarbetet ska kunna bedömas.

2.3.1.4 Urvalsprocessen och utfallet av möjliga artiklar

I avsnittet redogörs för tillvägagångsätt och kriterier som använts i bedömningen för att exkludera artiklar från databassökningarnas träffar. Databasträffar bör reduceras till ca 30 möjliga artiklar (projektplan) och ska anges i en tabell (Tabell 2). Presentera urvalsprocessen genom att använda ett flödesschema. Ett flödesschema kan hämtas från [Prisma statement](#).

Tabell 2. Exempel på sökstrategi till projektplan. **OBS!** Sista kolumnen ska inte vara med till PM. Den ska vara med i examensarbets tabell för slutgiltigt antal artiklar.

Databas/ databaser	Begränsningar (limits) sökdatum	Söktermer	Antal träffar	Möjliga artiklar (exklusive dubletter)	Antal artiklar (examens- arbete)
PubMed	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ abc (MeSH)	xxxxxxx		
PubMed	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ def (MeSH)	xxxxxx		
PubMed	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ abc (MeSH) OR ² cba (MeSH) OR ² bca (MeSH)	xxxxx		
PubMed	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ def (MeSH) OR ² fed (MeSH) OR ² edf (MeSH)	xxxx		
PubMed	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ abc (MeSH) OR ² cba (MeSH) OR ² bca (MeSH) AND ¹ def (MeSH) OR ² fed (MeSH) OR ² edf (MeSH)	xxx	xx	x
CINAHL	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ abc (Subject: Major Heading)	xxxxxx		
CINAHL	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ def (Subject: Major Heading)	xxxxx		
CINAHL	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ abc (Subject: Major Heading) OR ² cba (Subject: Major Heading) OR ² bca (Subject: Major Heading)	xxxx		
CINAHL	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ def (Subject: Major Heading) OR ² fed (Subject: Major Heading) OR ² edf (Subject: Major Heading)	xxx		
CINAHL	år, språk, 20xx-xx-xx	¹ abc (Subject: Major Heading) OR ² cba (Subject: Major Heading) OR ² bca (Subject: Major Heading) AND ¹ def (Subject: Major Heading) OR ² fed (Subject: Major Heading) OR ² edf (Subject: Major Heading)	xx	xx	xx
Manuell sökning	år, språk, 20xx-xx-xx	Relevans för inklusionskriterier, syfte och fråge- ställningar	xxx	x	x
TOTALT			1 375 689	30	10-20

¹abc; def: fhi = söktermer/begrepp: ²cba; bca= synonymer

2.3.1.5 Dataanalys

I avsnittet redogörs för hur data kommer att analyseras och sammanställas. Vid en litteraturstudie analyseras och sammanställs endast de ingående artiklarnas resultatdel (Results eller Findings). Dataanalysen ska styrkas av kurslitteratur.

På magisternivå ska kvalitetsgranskningen av de inkluderade primärstudierna utföras med hjälp av relevanta valida mallar från tex. PRISMA-guidelines, [Prisma-statement](#) eller JBI (Joanna Briggs Institute) [Critical Appraisal Tools](#) | [JBI](#).

2.3.1.6 Forsknings- och forskareiska överväganden

Studenten/studenterna och handledare är ansvariga för att projektplanen och kommande examensarbete följer etiska regler. Forskareetik berör frågor kring redlighet, dvs. objektivitet och noggrannhet i arbetet och innebär att undvika plagiat, falsifiering och fabrikation. Forskningsetiska frågor är framförallt relevanta vid empiriska studier/examensarbeten. Forskareetiken är relevant för såväl empiriska studier som litteraturstudier.

2.3.2 Empiriska studier

I metoden för empiriska studier ska följande underrubriker användas;

- Design
- Urvalsmetod och undersökningsgrupp
- Datainsamlingsmetod
- Tillvägagångssätt
- Dataanalys
- Forsknings- och forskareiska överväganden

Metodbeskrivningen ska vara så detaljerad att bedömande lärare har möjlighet att bedöma det planerade examensarbetets genomförbarhet samt om metoden ger svar på syfte och eventuella frågeställningar. Vidare ska framgå vilken **design** som används, vilken ska styrkas av kurslitteratur. Planerad **urvalsmetod**, **undersökningsgrupp** samt inklusions- och exklusionskriterier för urval ska också beskrivas. Planerad **datainsamlingsmetod** ska vara tydligt beskriven. Utgörs datainsamlingsmetoden av enkät eller intervju ska huvuddragen beskrivas, dvs. inte fråga för fråga. Beskriv därför antal frågor och frågornas huvudsakliga innehåll. Används en standardiserad enkät, dvs. en vetenskapligt utvecklad och testad enkät, ska dess svarsalternativ och eventuella psykometriska tester så som validitet och reliabilitet beskrivas. Innan enkäten används måste tillstånd från upphovsrättsinnehavaren till enkäten ges.

Frågornas innehåll, såväl i kvantitativa som i kvalitativa studier, ska korrespondera mot innehållet i syftet och frågeställningarna. Väljs enkät som datainsamlingsmetod ska enkäten vara en standardiserad enkät. Om planerade ändringar ska utföras måste även här tillstånd från upphovsrättsinnehavaren till enkäten ges. I annat fall räcker det oftast med att referera till originalet. *På magisternivå ska tillförlitlighet samt giltighet väl argumenteras och styrkas av kurslitteratur gällande såväl kvantitativa som kvalitativa studier.*

Under **tillvägagångssätt** beskrivs proceduren tydligt avseende; vilka tillstånd som kommer att sökas från tex. verksamhetschefer eller högskolans forskningsetiska råd (FER), hur

undersökningsgruppen tillfrågas om deltagande i studien och vem som planerar utföra förfrågan om deltagande, i vilken kontext studien genomförs samt hur studenten/studenterna går tillväga för att genomföra studien. Under rubriken **dataanalys** ska planerad analysmetod beskrivas och styrkas med kurslitteratur. Vid kvantitativ ansats beskrivs vilka statistiska metoder samt vilket statistikprogram som planeras användas. Vid kvalitativ ansats beskrivs den arbetsgång som planeras vid databearbetning och analys.

2.3.2.1 Forsknings- och forskarsetiska överväganden

Studenten/studenterna och handledare är ansvariga för att projektplanen och det kommande examensarbetet följer etiska regler. Forskaretik berör frågor kring redlighet, dvs. objektivitet och noggrannhet i arbetet. Dessa etiska frågor är relevanta såväl vid empiriska- som vid litteraturstudier. Vid empiriska studier finns ytterligare etiska överväganden att beakta som exempelvis berör samtycke, rekrytering och konfidentialitet i kontakten med studiedeltagare samt nytta kontra risk med projektet. Referera till de forskningsetiska principerna och diskutera forsknings- och forskarsetiska överväganden utifrån dessa. Höghskolan i Gävle har som praxis att vissa projektplaner granskas av [FER](#).

2.4 Examensarbetets/projektets betydelse

I avsnittet beskrivs vilken betydelse examensarbetet har för huvudområdet omvårdnad och för det kliniska arbetet. Avsnittet beskrivs endast i projektplan, men dess innehåll kan ligga till grund för ”Kliniska implikationer”, i examensarbetet.

2.5 Tidplan

En detaljerad tidplan med veckovis planering för examensarbetet ska upprättas. Tidplanen är ett stöd för både student och handledare. Av tidplanen bör framgå hur handledningen planeras och när underlag för handledning lämnas till studenter i handledningsgruppen samt handledaren. Tidplanen beskrivs endast i projektplanen.

2.6 Referenser

I examensarbetet ska referenser alltid skrivas på ett standardiserat sätt. Detta för att det klart och tydligt ska framgå vilka referenser som använts för tolkningar och påståenden samt vad som är hämtat från andras källor och vad som är egna tankar. Ett vedertaget referenssystem används för att det ska vara lätt att spåra tillbaka till källan och kontrollera de uppgifter som angivits. I både projektplan och examensarbete ska principerna som anges för Harvard- eller Vancouversystemet tillämpas. Guider finns tillgängliga via länkarna nedan:

[Harvardssystemet](#)

[Vancouversystemet](#)

Använd gärna ett referenshanteringsprogram där du kan importera referenser från databaser, infoga referenser i ett dokument och göra en referenslista till ditt examensarbete. Instruktionsfilmer för referenshanteringsprogram finns på Höghskolebibliotekets hemsida.

3. Innehåll i examensarbetet

Under detta avsnitt presenteras det som ska beaktas i samband med examensarbetets genomförande, **utöver** vad som framgår i avsnitt 2. ”Innehåll i projektplan på kandidat- och magisternivå”.

3.1 Titelblad

Se avsnitt 2.1.

3.2 Sammanfattning och abstract samt nyckelord och keywords

Både en svensk och en engelsk (abstract) sammanfattning ska skrivas. Den ska vara kortfattad, ej mer än 250 ord, och strukturerad med underrubrikerna **bakgrund, syfte, metod, huvudresultat** och **slutsats**. Texten ska skrivas i ett stycke utan referenser. Det engelska abstractet skrivs på en separat sida och följer sammanfattningens struktur. Längst ner på respektive sida anges 3-5 nyckelord/keywords. Nyckelord/keywords ska utgöras av examensarbetets centrala variabler och bör vara vedertagna sökord som anges i bokstavsordning. Tänk på att huvudresultatet i sammanfattning/abstract ska stämma överens med huvudresultatet i diskussionen.

3.3 Innehållsförteckning

Innehållsförteckningen ska guida läsaren samt ge en översikt av arbetets struktur. Sidnumrering ska börja på sidan efter innehållsförteckningen, dvs. sidan 1 som är introduktionens första sida. Bilagor ska inte sidnumreras men framgå i innehållsförteckningen.

3.4 Introduktion

Jämfört med projektplan ska introduktionen i examensarbetet innehålla en **utökad** litteraturgenomgång. Introduktionen ska sammanfatta forskningsläget, centrala begrepp som definieras samt teoretisk bakgrund till de begrepp/områden som är fokus i examensarbetet. Artiklar som är litteraturöversikter passar ofta bra i en introduktion, observera att endast artikelns resultatavsnitt ska refereras som primärkälla.

Problemformulering, syfte och frågeställningar utgör avslutningen i introduktionen.

Vid **litteraturstudier** är det viktigt att introduktionen inte besvarar examensarbetets syfte och frågeställning/frågeställningar. Utifrån det egna syftet och eventuell frågeställning/frågeställningar kan i stället introduktionen referera till 1) Tidigare litteraturstudier 2) Studier som belyser andra, närliggande aspekter av det egna arbetets problemområde 3) Studier som tidsmässigt ligger utanför den egna studien eller 4) Studier med en annan metodologisk ansats.

Vid examensarbete på magisternivå är det syntes och problemformulering som ska fördjupas i detta avsnitt.

3.5 Metod

För såväl kandidat- som magisternivå ska samma underrubriker som i projektplan användas, se avsnitt 2.3. Samtliga metodologiska val som gjorts ska styrkas av kurslitteratur.

Vid **litteraturstudier tillkommer** att precisera och utveckla metodik för sökstrategi. För att sökningen ska vara så aktuell som möjlig görs samma databassökning som för projektplan om. Vidare ska beskrivning av urvalskriterier tydliggöras. Under rubriken **urvalsprocess** ska det även framgå hur artiklarnas vetenskapliga kvalitet bedömts. På kandidatnivå ska rekommenderade granskningsmallar som är relevant för vald ansats användas, *för magisternivå, se avsnitt 2.3.1 under rubriken dataanalys. Vidare ska på magisternivå sökstrategi och urvalskriterier vara tydligt motiverade.* Observera att under rubriken **dataanalys**, ska de data som extraheras som underlag för tabell 3 beskrivas. Vidare ska en beskrivning över hur data bearbetats och sammanställts, avseende de ingående artiklarnas resultat, tydliggöras. En fördjupad beskrivning kring forsknings- och forskaretsiska överväganden ska även göras. *Vid analys av data på magisternivå kan t.ex. tillvägagångssätt som anges av JBI användas (se kapitel 2 i manualen) [JBI Manual for Evidence Synthesis - JBI Global Wiki \(refined.site\)](#) eller någon annan metodreferens.*

Empiriska studier ska ha en sådan detaljeringsgrad att bedömande lärare och opponent/opponenterna har möjlighet att replikera studien samt bedöma datainsamlingens relevans utifrån syftet och de eventuella frågeställningarna. Den metodologiska beskrivningen ska ge en god uppfattning om hur examensarbetet har genomförts avseende urvalsmetod, vilken undersökningsgrupp som inkluderats (bakgrundsdata om personerna som studeras), datainsamlingsmetod, tillvägagångssätt så som hur personerna i undersökningsgruppen har rekryteras, hur dataanalysen utförts inklusive beskrivning av hur eventuellt bortfall hanterats. *På magisternivå ska tillförlitlighet samt giltighet väl argumenteras och styrkas av kurslitteratur. En fördjupad beskrivning kring forsknings- och forskaretsiska överväganden ska även göras.*

3.6 Resultat

Oavsett om examensarbetet är en litteraturstudie eller en empirisk studie ska resultatet svara på syfte och frågeställningar samt presenteras tydligt, överskådligt och neutralt. Börja med ett inledande stycke om hur resultatet ska presenteras och använd gärna tabeller och figurer som är ett sätt att åstadkomma överskådlighet. Observera att tabellrubrik placeras över tabellen, medan figurrubrik placeras under figuren. Tabeller respektive figurer ska var för sig numreras löpande genom hela arbetet och kompletteras med en resultatbeskrivning i löpande text som ska komma före tabell/figur. Hänvisning till tabeller och figurer sker i löpande text och om arbetet innehåller stora tabeller och figurer kan de placeras i bilaga.

3.6.1 Litteraturstudier

Resultatet kan inledas med en kort presentation av hur många artiklar som resultatet baseras på, vilka ansatser studierna (artiklarna) har, vilka länder som representeras osv. Artiklarna presenteras i bokstavsordning efter författarnamn i en tabell (Tabell 3). Här redovisas även publikationsår, studieland, titel, design och ansats, undersökningsgrupp, datainsamlingsmetod och metod för dataanalys. *På magisternivå kan även resultatet från kvalitetsgranskningen presenteras här.*

Tabell 3. I tabellrubriken ska innehållet i tabellen framgå

Författare	Titel	Ansats och Design	Undersökningsgrupp	Datainsamlingsmetod	Dataanalysmetod
+ publikationsår/ studieland					

Redovisningen av resultatet sker vidare i löpande text och presenteras överskådligt som en integrerad sammanställning av flera artiklar under relevanta kategorier/teman som svarar på syftet. Varje kategori/tema bör inledas med några meningar som förklarar vad kategorin/temat handlar om. Redovisningen åtföljs även av en tabell där författare, syfte och en sammanfattning av respektive artikels resultat redovisas (Tabell 4). Att presentera resultat, referens för referens ger ett obearbetat intryck och bör undvikas.

Tabell 4. I tabellrubriken ska innehållet i tabellen framgå

Författare	Syfte (artiklarnas syfte)	Resultat

3.6.2 Empiriska studier

Resultatet presenteras utifrån examensarbetets syfte och eventuella frågeställningar med hjälp av löpande text, tabeller och/eller figurer. Vid kvalitativa ansatser presenteras resultatet utifrån framtagna kategorier eller temaområden med enstaka tillhörande representativa citat. Tabeller och figurer kan även användas för att tydliggöra vilka kategorier/teman som framkommit. Vid kvantitativa ansatser presenteras resultat företrädesvis utifrån examensarbetets frågeställningar i löpande text och kompletterande tabeller. När det gäller enkätstudier krävs alltid en bearbetning. En resultatredovisning, där svaren på enkäterna presenteras fråga för fråga eller direkta urklipp från utskriften i ett statistikprogram som tex. SPSS, ger ett obearbetat intryck.

3.7 Diskussion

Diskussionsavsnittet består av underrubrikerna **huvudresultat, resultatdiskussion, metoddiskussion, kliniska implikationer för omvårdnad, förslag till fortsatt forskning** och **slutsats**. **Huvudresultat** är en kort sammanfattning av vad studenten/studenterna bedömer vara **de viktigaste** resultaten. Beskrivningen görs kortfattat i löpande text, utan referenser och bör börja med en återupprepning av examensarbetets syfte. Innehållet ska överensstämma med sammanfattningens/abstractets beskrivning av resultatet. I **resultatdiskussionen** ska huvudresultatet diskuteras i relation till tidigare forskning och/eller vald teori/modell. Vid kvalitativ ansats framkommer ibland den teoretiska kopplingen först i diskussionen och då med en fördjupad diskussion. I resultatdiskussionen ska studenten/studenterna kritiskt reflektera över resultatet i relation till tidigare eller närliggande forskning. Utöver de referenser som används i introduktionen, rekommenderas att ytterligare referenser används, speciellt vid litteraturstudier. *Vid litteraturstudier tillkommer en diskussion om artiklarnas kvalitet, vilket sätts i relation till litteraturstudiens resultat.*

Efter resultatdiskussionen följer en **metoddiskussion** där studenten/studenterna reflekterar över det egna arbetets styrkor och svagheter som skulle kunna ha påverkat resultatet i någon speciell riktning. Utgå från metodavsnittets underrubriker så att alla aspekter, från design till forsknings- och forskareiska överväganden övervägs. Efter metoddiskussion skrivs ”**Kliniska implikationer för omvårdnad**” och ”**Förslag till fortsatt forskning**”. Förslagen ska vara knutna till resultatet som studenten/studenterna redovisat. Examensarbetet avslutas med en rimlig **slutsats**, dvs. en abstraktion av både huvudresultat och kliniska implikationer som svarar på syftet.

3.8 Bilagor

Eventuella bilagor placeras sist i examensarbetet och numreras löpande i anslutning till att de nämns i text. Vidare ska bilagor inte sidnumreras i innehållsförteckningen. Informationsbrev, förfrågan till verksamhetschef, intervjuguide och frågeformulär ska finnas med som bilagor inför slutseminarium/*examinationsseminarium* men inte i det slutgiltiga examensarbetet som publiceras på DiVA.

4. Råd och anvisningar vid opponering av projektplan och examensarbete

Vid slutseminariet/*examinationsseminariet* bedöms examensarbetet enligt de kriterier som gäller för vetenskapligt arbete i allmänhet. Eftersom seminariet ofta är det enda tillfälle, förutom vid handledning då vetenskapliga aspekter på arbetet avhandlas, har studenten/studenterna rätt att kräva att arbetet granskas seriöst och kritiskt av andra studenter. Vid projektplanearbete och examensarbete har opponenter/opponenterna goda möjligheter att ge råd och förslag på hur det planerade arbetet kan vidareutvecklas, såväl metodologiska som teoretiska aspekter.

4.1. Tillvägagångssättet vid seminariet

4.1.1. Respondenten/respondenterna rättar

Respondenten/respondenterna ges först möjlighet att påpeka eventuella felaktigheter av betydelse för förståelsen av arbetet. Det kan röra sig om något som fallit bort vid utskrift, att figurerna är omkastade etc. Respondenten/respondenterna ska inte kommentera alla detaljer som kan vara felaktiga, utan bara sådana fel som gör att meningar får felaktig innebörd, eller att sammanhanget i de förda resonemangen ändras. Redaktionella aspekter så som stavfel, skrivfel etc. ska inte kommenteras om de inte är så allvarliga att de försvårar förståelsen av det skrivna.

4.1.2. Opponenten/opponenterna sammanfattar

Opponenten/opponenterna gör sedan en sammanfattning av huvuddragen i arbetet. Sammanfattningen ska koncentreras till det centrala i arbetet och tonvikten ska läggas vid:

- Vilket syfte/frågeställningar har respondenten/respondenterna avsett att besvara?
- Vilken metod har använts för att besvara syfte/frågeställningar
- Vilket huvudresultat har respondenten/respondenterna presenterat?
- Vilka eventuella slutsatser har respondenten/respondenterna dragit?

Sammanfattningen ska uppta en mindre del av seminariet och utgöra högst ca 15% av anslagen tid (ca 5 minuter vid en halvtimmes seminarium).

4.1.3. Respondenten/respondenterna korrigerar och/eller kompletterar

Respondenten/respondenterna ges möjlighet att korrigera opponent/opponenterna sammanfattning. Detta gäller om det är några viktiga delar av arbetet som inte har kommit med i sammanfattningen eller om opponent/opponenterna missuppfattat något.

4.1.4. Opponenten/opponenterna ger synpunkter och leder dialogen

Vid denna tidpunkt i seminariet återstår den viktigaste delen, nämligen opponenten/opponenternas synpunkter på arbetet. Det är viktigt att ställa öppna frågor och sträva efter en dialog. Synpunkterna ska framföras konstruktivt och spegla arbetets förtjänster och förbättringsmöjligheter. Formulera frågor så att respondenten/respondenterna kan förklara varför olika vägval gjorts. Synpunkterna ska inriktas på arbetets innehåll och endast i mindre utsträckning på redaktionella aspekter. Diskussionen ska koncentreras på de centrala delarna i arbetet och utgå ifrån granskningsmallens delar märkta I-IV. Avsnittet i granskningsmallen vad gäller referenser, språk och formalia kan med fördel avhandlas kortfattat i slutet av seminariet. Vid seminariet ska öppna frågor ställas och följas upp med följdfrågor så att respondenten/respondenterna har möjlighet att komplettera. Det händer att opponenten/opponenterna ställer frågor utan att lyssna ordentligt på svaret vilket leder till att opponenten/opponenterna förbisett att respondenten/respondenterna inte svarat på frågan. Om så sker återupprepas frågan så att en dialog kan skapas.

Vid seminariets slut ges åhörarna tillfälle att ställa frågor och bedömande lärare ger avslutande kommentarer.

4.1.5. Några allmänna kommentarer

Ovanstående punkter täcker inte alla tänkbara aspekter som kan vara relevanta. De bör uppfattas som en ram för det centrala i opponentens/opponenternas uppgift. Seminariet är opponentens/opponenternas ansvarsuppgift i den meningen att det är de som står för huvuddelen av genomförandet. Opponentens/opponenterna behöver därför förbereda sig noggrant för uppgiften och alltid göra en disposition över sina synpunkter samt ha en struktur i skriven form ("stolpar") till underlag för seminariet. Opponenten/opponenterna anger i hög grad tonen och stämningen vid seminariet genom sitt sätt att opponera. Sträva därför efter att skapa en positiv stämning utan att undvika att ta upp problem i det diskuterade arbetet.

4.1.6. Granskningsmall för examensarbeten på kandidat- och magisternivå i huvudområdet omvårdnad (kursiv text gäller endast magisternivå)

Avsnitt i arbetet som behandlar		Kommentar
I. Introduktion/Syfte		
1. Finns det en teoretisk eller begreppsmässig koppling till omvårdnad i arbetet?		
2. Beskrivs (görs en syntes av) relevant och aktuell forskning inom området (för litteraturstudier inom närliggande område) samt eventuella teorier?		
3. Är centrala begrepp för arbetet beskrivna och teoretiskt definierade?		
4. Leder bakgrundsbeskrivningen logiskt fram till en tydlig problemformulering och till syftet?		
5. Är syfte och eventuella frågeställningar tydligt beskrivna?		
II. Metod		
Empirisk	Litteraturstudie	
1. Framgår arbetets design?	1. Framgår arbetets design? Beskrivande (<i>systematiska</i>)	
2. Är urvalsmetoden relevant och undersökningsgrupp och eventuellt bortfall tydligt beskrivna?	2. Är sökstrategin, dvs. databaser, sökord sökordskombinationer och limits relevanta och tydligt beskrivna?	
3. Är den valda datainsamlingsmetoden relevant och tydligt beskriven (<i>inklusive tillförlitlighet och giltighet</i>)?	3. Är kriterier för urval och av artiklar relevanta och tydligt beskrivna (<i>och motiverade</i>)?	
4. Är arbetets tillvägagångssätt tydligt beskrivet?	4. Är urvalsprocessen, utfallet och kvalitetsgranskningen tydligt beskrivna (<i>och motiverade</i>)?	
5. Är analysmetoden relevant och klart beskriven?		
6. Är överväganden utifrån forskareetik och forskningsetiska principer beskrivna och är relevanta åtgärder vidtagna? (<i>fördjupad forskningsetiskt övervägande utifrån de forskningsetiska principerna</i>)		
III. Resultat		
1. Är resultatredovisningen relevant i förhållande till syfte/frågeställningar?		
2. Är resultatredovisningen relevant i förhållande till analysmetod?		
3. Är resultatet strukturerat och tydligt beskrivet i text, figurer, tabeller och/eller citat samt eventuellt strukturerat utifrån vald teori eller modell?		
IV. Diskussion		
1. Är huvudfynden diskuterade och relaterade till tidigare forskning och teori eller modell?		
2. Är metodvalens styrkor och svagheter diskuterade utifrån metodreferens?		
3. Diskuteras resultatets kliniska tillämpbarhet och ges förslag till fortsatta studier?		
4. Finns det en rimlig slutsats?		
V. Titel, abstrakt, referenser, språk och formalia		
1. Är titeln relevant för arbetet?		
2. Ger abstrakt en relevant översikt av arbetets innehåll?		
3. Är referenshanteringen korrekt?		
4. Är övriga formalia enligt lärosätets riktlinjer korrekt hanterade?		
5. Är språkhänteringen i arbetet adekvat?		
6. Finns det tillräckligt antal vetenskapliga referenser i arbetet?		
VI. Opponentskap och respondentskap		
1. Har opponenter/erna tillräckligt kritiskt granskat examensarbetet?		
2. Har respondenterna på ett adekvat sätt försvarat examensarbetet?		

Granskningsmallen är en vidareutveckling av bedömningsmallar/checklistor från Röda Korsets Högskola, Linköpings universitet (Inst. för vård och välfärd) och Göteborgs universitet (Sahlgrenska Akademin)

5. Titelblad

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för vårdvetenskap

Rubrik

Eventuell underrubrik

Författare

År

Examensarbete, Nivå, Högscolepoäng
Huvudområde
Program
Kursnamn

Handledare: Namn
Examinator: Namn
